

Hukut Xiluy Spat Papak

Wada mhuqil ni hmnici malax mnan ka bubu nami o hmri nas kingal hngkwasan da. Ya hmuya binaw mdka ida ga kmlawa siyaw nami ka hiya na.

Lala bi hnciyan na ka qngqaya o mdka saw meudus kana dni niqan hngak daha ida ga lmgug ni dmsdas brah dowriq mu.

Mnhdu qmeepah malax ku paah ptasan siida, ida ku mtgihat balay mhraw musa sapah rudan mu. Mdka ku saw empgiying manu. Hana mu rwahan ka rhngun tdruy siida, kingal hngang “Klax... Klax...” saw ga phnang. Mdka saw hukut xiluy spat papak ga knhuway balay mknsulus dxgal qpras. Saw bi mnrhrah. Saw bi rmimü qsahur mu uri. Tgaan mu psiyaq balay. Hmkraw ku qmita ni pslawa. Ana ku asi taga, ida mu ini hlai ka hnyigan bubu mu. Siida uri do emptngdngux ku bi lmingis.

Mnda pkirut iril bqlit ka bubu mu. Iyux na pkmalu ka luqih endaan na pkirut o rmngaw hyaan ka msapuh nii asi ka dmuuy hukut xiluy bhgay spat papak msa. Kika mtduwa mknhuway bi mksa msa. Bubu mu o iyux na slikaw ka kksa na, tgliing mnan nii saw gigit bi dmuuy hukut xiluy kingal papak. Dha baga tduwa maamalu bi sdahar ka hukut xiluy spat papak nii. Kana hnjalan hiyi o tduwa mseasug bi kngkingal papak. Dha bqlit uri o kika ini sqii bi empix ni psbilaq npanan na hnjalan hiyi uri da. Mslhkah ni mlngug bi snluan ni djiyun. Tnna daha snpgan khnun ka npanan na ka kngkingal papak uri da. Saw ini tduwa mksa ka sjiqun o smkuxul bi dmuuy saw ni qngqaya, aji uri o saw mnda paru mnarux hana smluhay mksa duri siida.

Lnglungan na hiya o ida empdka iril bqlit empkmalu bi knrtan na ka narat bqlit nii msa. Manu mgleepung bi rima hngkwasan jiyax o mnda mntru pkirut ka bubu mu. Pخال pخال o wada mgsmay bi ka knrmunan na. Pخال pخال uri o ini pstuq qrquran ni seisan ka bqlit na uri da. Dha ka pspuhan endaan na mssriyux psapuh. Bitaq bi nhdaan siida ida ini pkmalu ka narat bqlit na. Pnaah hi siida do smnegul hyaan ka ukut spat papak ni da. Ana musa ana inu ida saw tasil hnyugan na siyaw ka qngqaya nii. Ana paapa tdruy mmowsa gaing, pixan na ka bilaq

mqurug bungu do slikaw bi tmkmu ka hiya da. Psaun na kulu bukuy tdruy dni, malu bi seadas kida.

Ini nami qjii smtug ka knlala pusu kari nami. Pprngaw nami siida mdka ku nii tguhuy pprngaw lqlupung . Mslhkah ni msblaiq bi ka lnglungan mu. Tkpiyung bi qnbhang ka hiya nii “han! han!”sun kuna hmghaw smiyuk. Sdudug ku na, sqrasan ku na ni sggealu ku na uri. Jiyax jiyax uri do ida mu tgaun balay ka jiyax aalix mu paah qnpahan. Kika tduwa ku msmuxul bi empprngaw hiyaan. Tai saw mqraqil uuda ka pprngagan nami do, asi nami tguhuy mdka ttrusug kihan. Tai mtucing ka rusuq dowriq nami ni ttqita nami siida, knkana qnaqih kuxul mu o asi lu maungat ni meelih uri da.

Mkskadang ka bubu mu. Empusal dha ka hngkawas na do kika mstrung daha tama mu. Brah na han o ida mniq kska dgiyaq kihan. Wana lqlaqi tgbilaq ptasan ka pnatas na. Smtug kari Klmukan siida o aji leexan bi ka rrngaw na. Tai pen kari Nihung ni kari Truku do tkleexan bi kida. Laqi ku siida, luhay mu qbhangn ka bubu mu pen Kari Nihung ni empprngaw daha seejiq Klmukan. Qnbahang mu ka yaku o asi mu bi snhyii ka knkla na. Empprngaw kari Truku do kisa balay bi mnrhrah sun kida. Tai nami mmkan nhapuy, aji uri o niqan paru uuda ni sqrasan nami siida, ida bubu mu ka emplealay dmurun. Kari na Truku o mdka saw tmpung gsilung ida ga teetung embbraw. Ana ima o qulung qnbahang dnurun na do asi tgseesu ka dhiya uri da.

Tama mu o musa kmsadu ngangut ni mkbbuyu ka hiya. Kika tduwa pnnais bi qtaan ni ngngalun ka plpila djiyun sapah. Yasa pnegalang o asi ka kingal hngkawasan mndha qmburung ni wana tru bi libu knlbangan ka dxgal pnhuma uri o aji bi tduwa sdanga lqian kiya. Manu tama mu o duma qmbubu mkray ni mkhabuk lubuy qngqaya. Lukus na o seedal bhgay lmu qpras aji uri o embrhibung mdamay buraw xiluy qbulit. Ska rabi siida kika lmulus euwit ni miyah sapah. Duma uri o mapa towkan msdlut dara smsamat nii, qduun na mkkarang ka ddgiyaq. Thngayan knrxan kana ka hiyi. Mkkaraw truma mkkaraw baraw ni ana manu klaun na qmeepapdudul mnan. Aji uri o asi ta si bubu rudux ka hiya. Ida snegul hiyan ka qpuring wawa rdrudux. h ka hiya. Mslikaw ni tmbhring mkbbuyu. Ini eniq sapah ka tama mu siida,ida bubu ka em.

Rima laqi snaw ni tru laqi kuyuh ka sapah mu. Empeisa saw nii lqlaqi mndka wawa kacing mhumut tmalang ni qmtmaq qmqah o aji bi

msleexan kiya. Ida bi mdka sapah nniqan na sbiyaw, ida bi iyux na empkudus kska mkkuru bi kndsan, bubu mu o sbgay na mnan kngkingal uuda. “Snaw o empdayaw qnpahan kiya. Kuyuh do mmkay kska sapah kida.”msa. Ana saw kiya o ida ini pndka ka brax laqi ni brax rudan. Manu saw kiya do bubu mu ka empgasut kana qnpahan ni ruwan sapah da. Duma o psdudul kacing ni qmrak sakur emppduyung, duma o mhaqul lubuy puji thngayan trabus, sqmu, bunga, ni buwax payay. Aji uri o hana mnhdutnlaqi siida asi lu tmbqlit kska slaq ni qmqumi mabal spriq. Saw nii ka bubu mu mkrbuk bi ka kndsan na, quri saw mgdurug siida mtduwa bi msbaang babaw srakaw o ini na bi dhqi lmnglung hiya kiya.

Wada psmrata ka tama mu. Bubu mu nanak ka mniq sapah da. Kiya ni plwanan baki mu ka hiya nii, asi iyah daya dmayaw knan han sun na. Ungat samaw ni ungat nghak hbhuk ka kska dgiyaq. Kana ana manu o asi ka mnda dha бага psramal kana. Bubul qsiya, tmahu, phapuy, mahu ni hmalig lukus, gmgmhak, tmukuy, tgaaw saw msqriq ni smjiyax bi kana. Manu saw kiya nii, kska dgiyaq o asi ka lala hari seejiq ka emppdayaw. Kingal seejiq o ngalan dha seejiq sduuy uri da.

Niqan pxal, sqrak mu dha бага ka sawayi mu snaw. Mataru idas ka pncingan na da. Mmowsa nami miying bubu mu. Ga qnpahan mabal trabus ka hiya. Ida bi muuray ka swayi mu snaw da. Ini pstuq mngapar lmingis. Ungat mu bi ixan siida, 「Wana dsun ta kikig bubu kika aji plingis ka laqi nii」 msa ku lmnglung. Nii mring kana ka hiyi mu. Dha qatar ma kingal qatar ka tmnalang mu. Msisuy kana ka dha бага mu. Shngiyan ppkran kana ka dha gagay mu uri. Tai mu qtaan ka swayi mu snaw mqqaras bi qmqung biyuq unuh bubu dni,asi ksa has ka lhbun mu uri da. Asi ku lu mshshas ni msrraq siyaw bubu mu ka yaku da.

Klaun mu balay meudus siida ka bubu baki mu han. Ini tduwa mksa ka hiya ni ida tluung srakaw kdjiyax. Ana manu o ida bubu mu ka kmlawa hayaan. Ngalan na saw bubu na nanak dmanga ni kmsbubu. Mqrinut ni mkrbuk bi ka jiyax siida, ana ya cipi q bi hngkwasan nami ka yami lqlaqi o bitaq sayang ida nami psaun balay kska lnglungan kiya.

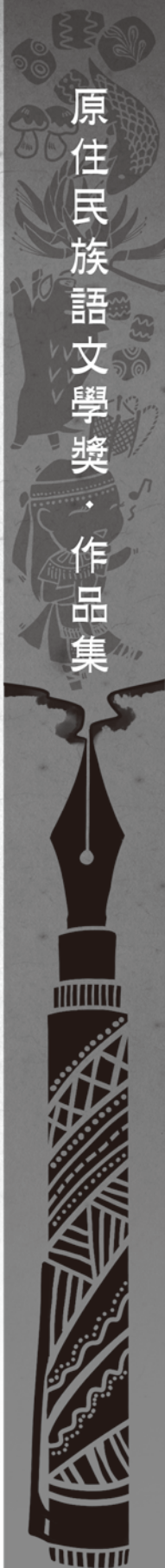
Yaa mnda mnpiya psapuh pkrut ka bubu mu o ini mu klai uri da. Paah babaw pungu bitaq snsaku na o rngiyan bbaraw ni llabang bi ariq. Mdka aji pungu qtaan uri da. Qulung ku qmita pxal o mskluwi ku pxal

uri. Mnlala hari ngngalun lama ka msnalaq ni msburaw smudal xiluy pungu. Sgsun kana ka buraw hiyi. Snagun ni psaun sapuh. Duri o lbuan dngil tasil bhgay ka kana papak kika tduwa tminun ka bgurah hiyi ni bgurah buut. Pخال rwahan ni pخال siisan tgaaw saw smjiyax ni mgragil bi kana. Cishungi tru jiyax ni bitaq rima jiyax ka hiya. Tai saw meelih ka bntaqan qumi iyux na psisug kana hiyi siida, ida bi mqsuqi ka hnlitan na da pخال pخال mlawa knrxan na ka hiya. Yami lqlaqi kmlawa hayaan o duma mskrut ni duma mslhkah ka qsahur nami uri. Klaun nami balay ka knrxan na. Kisa balay bi asi hilit kska buut ni hiyi kida ksun.

Ana ya llpung bi knrbangan na ka hukut xiluy spat papak nii. Luhay na sduuy ka bubu mu da. Klaun na bi psrana ni pslabang. Duma o tluung teelngan ni mniq kska paji qnpahan qmrak parih saw pngusul ga knhuway knhuway bi slulus qmeepah. Duma o tluung teelngan qurug mqlahang bi mabal trabus. Duma uri o sdahar snawan ni mahu lukus ni mhidaw lukus. Qtaan mu ka bubu mu plkuh rqda, saw bi emptakur. Ida ga sminaw paji, tmtu buut ni hiyi rudux, emphapuy keeman, mnihur bi ka lnglungan mu uri da. Rngagan mu ka bubu mu 「 Sangay da. Iya mmkay da. Bqani lqlaqi su ni deina su hug? 」 Ida ini qbahang ka bubu mu. Ida ga mgmlux hiya nanak knhuway bi mmkay. Bitaq na bi qduun do kika malu ka kuxul na. Qnita nami yami lqlaqi do ana saw bbilaq msleexan ka uuda saw nii. Hiya do ngalan na saw kingal uuda ddaun na kingal kndsansnparu bi qmita ni muda.

Qthur ni mqurug ka hnyigan bubu mu. Ini tduwa mksa uri. Kjiyax kjiyax ida hiya nanak ga gsesu bi tluung paru tleengan qwarux ni pspara kana uuda ddaun sapah. Ana manu asi ka hiya psdudul ni psgasut kana. Nasi ini uda hiyan do kibi saw aji mttrawah ka lnglungan na. Embrinah nami lmnglung ka kndsansn na o ida ga pslhbun kdjiyax. Wada na qduun ka kingal han o kingal bgurah slhbun msriyu duri. Qnita na txtaxa laqi na o mdka kana. Ana snaw ana kuyuh ngalan na saw kingal hiyi mniq kska qsahur na kana. Yami lqlaqi o pnaah nami malaqi siida do klaun nami balay kida.

Ini psiyaq wada maungat ka skbubu mu do pnurug nami gaya, wada psqmaun swayi mu snaw ka kana hkhukut da. Ya hmuya binaw qulung ku csdamat skbubu mu siida, ida mu ini shngii ka ngalan na saw dha papak ka hukut xiluy spat papak nii.

四腳拐杖

媽媽離開我們已一年多了，總感覺她依依環繞身旁！有些她使用的器具，好像有了生命，也常常在眼前浮掠影晃！今天學校下班，再次迫不及待地衝回老家，好像要尋找什麼，車門甫打開，忽然依稀聽到四腳拐杖拖地發出喀喀的聲音，如此清晰，溫馨，盼著許久許久，我伸頭張望，熱切期待，但總等不到媽媽的身影，此時，好想大哭！

開完左膝後，為了讓傷口癒合，主治醫師再三囑咐，一定要用白鐵製成的四腳拐杖來行走，但為圖方便媽媽常常躲著我們使用單腳拐杖。四腳拐杖以雙手支撐，全身體重均散在四支腳上，減少雙腿負荷，輕巧便利的設計勢必早已換算其最大的承載，故亦是不利於行的傷患最安全的復健器具。

以為右膝會和左膝一樣順利，豈知五年內竟陸續開了三次，一次比一次的難熬，一次又一次的折損，換了二家醫院，最後還是宣告失敗並非如預料。此後，四腳拐杖成了媽媽的隨身物，無論何處，它必四平八穩的隨侍在側，就算坐車遠行，按下按鈕，即刻摺疊，裝入後車箱，極易攜帶。

我們總有說不完的話題，她從不以長者的姿態與我對談，時時以傾聽點頭流露內心的感同身受，常常以鼓勵嘉勉顯示對我的關愛認同。有一段時日，每一天總期待下班時刻，如此才能開啟與她的溫馨懇談！若說到了當下所面臨的苦境，必會含淚以對，每次的淚眼相望，一切的心酸挫折也同時煙消雲散了。

媽媽是大同部落的人，二十二歲嫁給爸爸之前都住在深山裡，她只有小學結業，國語頗為生硬，但日本語及太魯閣語極為流暢，從小便常常聽著她以日本語與平地人接洽，聽得我只有佩服的份。而她的太魯閣語，那就更不用說了，每次開飯或任何慶會前的禱告，她的母語就像海浪，濤濤不絕，聽完她禱告的每一個人，內心頗為寧靜！

父親頻於出外零工或入山打獵，這是最快看得到錢的方法。不然純粹靠一年二期只有幾分地的農作物是極為有限無以維生的。爸爸時而戴著安全盔繫著工具袋衣裳沾滿灰白水泥或黃褐鐵鏽，夜裡拖著疲憊回家。或背著遺染點滴獸血雙肩網狀背袋，翻過重重山嶺，滿載沉沉酸累。印象中，他不僅是爬上爬下輕盈萬能的工人，更是身手矯健驍悍出名的獵人。爸爸常不在家，媽媽便是我們這一群小蘿蔔頭的引領者或工頭，應該說是身邊常圍繞著一群小雞的大母雞。

我們家有五個男孩子及三個女孩子，要安頓這群如小牛般每天四蹄亂撞的小孩，是多麼不容易的一件事。也許是來自於相似

的家庭背景，或是為了能在困苦的環境中存活，媽媽本能地賦予我們不同的任務，承襲男女主內的經驗模式，然而，大人與小孩的力量總是有別，母親身兼多職統包家中內外。媽媽時而駕著犁具趕著水牛來回翻犁農田，或扛背著一袋又一袋裝著花生、玉米、地瓜、或稻米的大麻袋，或才生下弟妹沒幾天便爬跪在水田裡，細心地爬抓秧稻間的雜草，像她這樣一生勞碌的母親，坐月子是遙不可及的奢想。

爸爸當兵，留下母親隻身一人，長年慣住山裡的祖父，便將媽媽帶在身邊，協助山裡的農務。深山的生活，沒電沒瓦斯，一切都是徒手弄成，搬水、生火、煮食、洗衣、播種、收割等，林林種種，全都繁瑣耗時，因此，山裡非常須要人手，一個人常當二個人在用。

有一次，我抱著生下才六個月的弟弟，目標是正在田裡拔花生，媽媽，弟弟或許是餓了？總是哭叫不停，實在無計可施，「只有將他抱回媽媽的身邊，應該才會停止嚎哭！」我想，我滿身大汗，二步併成一步，雙手酸麻，忘卻雙腳顫抖，看到弟弟滿足地吸含著母乳，我真是鬆了一口氣，兀自倒在一邊喘氣！記得曾祖母在世時，晚年便只能坐在床上，無法行走，媽媽無怨無悔地照顧她的一切起居，視曾祖母如母親一樣的孝順，侍奉，那是一個忙裡忙外物質困乏的年代，做為孩子的我們雖然年小不懂事，但一切也看在心裡。

媽媽前前後後到底開了幾次的刀，說真格地，我真是忘了！在她的左膝上留下由上往下又長又寬深深的疤痕，也分不清楚哪裡是膝蓋了，每看一次總讓我心悸一次，好幾次是先將已感染的好舊人工關節拿出，刮除化膿殘肉，消毒清洗，打上石膏以培養好骨好肉。每一次開開縫縫，都是漫長艱苦，三至五日必定昏迷，尤其全身麻醉藥效逐漸退卻之時，也許過於劇痛，陣陣囁語，做為在旁照顧的家屬，心情也時鬆時緊，似乎可以感受到那蝕心徹骨得劇痛！

媽媽善用四腳拐杖有限的四角天地，本能無限地延伸擴展，時而她坐在椅子上於菜圃裡揮著小鋤頭如蝸牛般緩慢前進；時而她坐在圓凳上專注地拉拔著花生粒；或時而斜靠在洗衣機旁洗衣晒衣。看著媽媽似臥似臥的斜靠在爐灶邊清洗菜餚，剁砍肉類，烹煮晚餐，我一陣心疼，總是請她不要忙了，休息吧！讓孩子們來做吧！但她總是不聽，默默地操勞，直到完成。在我們看來是一件極其平凡的小事，然而，對她而言，卻是在履行一輩子的責任。

媽媽，寬厚圓胖，行動不便，常常靜靜地一個人坐在大藤椅上擔憂家中的一切，而大小瑣事也必經她來裁定，好像未經過她

，她便無法放下心來。回想她的一生似乎總在不斷的擔心，舊的擔心過了，而新的擔心又來臨了。對每一個孩子的關注，全都公平對待，無論男女，全視為心頭的一塊肉，從小，我們總能完全得感受出來。

媽媽過世沒多久，按照習俗，弟弟將所有的拐杖都燒了，但每次想到媽媽，總是也忘不了對她視同雙足的四腳拐杖！